

MUTATMÁNY

HAZUCHA

Haramia-csók

czimü öt felvonásos vigjátékából.

NEGVEDIK FELVONÁS.

Szinhely: Szendei lakása.

ELSŐ JELENÉS.

Szendei egyedül.

Ez hát bús vége szenvedéseimnek
 Hogy a' ki, mint én, annyit álla-ki,
 Ki szerelme által olly sok kínokat
 Türt-el, remélve mindig, hogy kegyesb
 Lesz sorsa hozzá, most — ah! végre most
 A' tág világba futni kénytelen. —
 Elbujdosom, mint vándor gerlicze,
 Mint párjavesztett bús madár fogok
 Az istenadta földön kóborogni.
 Mi zonzalom köthetne engemet
 E' jajmagokkal ültetett, ezer
 Kint 's szenvedést gyümölcsöző vidékhez?
 Mi e' hazához? mellyben kedvesem',
 Kit sok kínokkal érdemelt-meg e' szív,
 Más karja közt tudom pihegni most.
 Hah! fuss agyamból szörnyü gondolat;
 E' képzetnek elég hatalma van
 Kiüzni a' világbul engemet.
 Miként szerettem, oh egék! miként!
 Milly égi volt e' szívnek lángzata:
 Ó volt napomnak drága napja, ó,
 Lelkemnek lelke, szívem' szive ó,
 Saját magam' valója ó vala,
 Mert én csak érte, 's benne élheték;
 De ah! szerelmünk' rózsalánczai
 A' pénz-leső szülői kény miatt
 Széttépve, rontva vannak annyira,
 Hogy rózsaviznek sem használhatók.
 — Ót holnap esketik, — holnap fogom
 A' bujdosást én is megkezdeni.
 A' hasztalan reményeket nyitó
 Korlát e' perczig vélangyal gyanánt
 Vártam 's nem jött el. Oh! mért is hivék
 Egy illy haramja' biztatásinak?
 Lesz majd nekem, lesz messze földeken
 Bús kőnaimban egy vigasztalom,
 Egy kis kereszttel jegyzett, és örökre
 Megnyugtatóndó nedves sirmögör,
 Hol majd kialszik szívem' lángszerelme;
 Az árva földön, árvább-én magam.
 Ezt feltalálni fő czélom leszen.

MÁSODIK JELENÉS.

Szendei, Sámson.

Sámson. Kívánok szerencsés jó reggelt, tekintetes úr; vagyok alázatos szegény zsidó szolgája. Méltóztatott hivatni; megjé-

lentem parancsolatjára. Az istenért! tán csak nem gondolt mást a' tekintetes úr? hiszen az egyezés már meg van.

Szendei. Ne félj, ne félj, édes Sámsonom; én el megyek; — ugyan mi tartóztathatna engem itt tovább?

Sámson. (Magában) Kár is volna rám nézve, mert olly nyereséggel nem tudom, ki nek árendálhatnám ki jószágát. (Hangosan) Az utazás valóban szép, a' tekintetes úr nagy gyönyörét lelendi benne.

Szendei. Ah gyönyört! bú vár én rám mindenütt már, édes Sámsonom.

Sámson. Az egyezés tehát meg marad?

Szendei. Igen; én e' földi birtokomat neked adom a' kikötött hat száz forintért évenként árendába, ez már változhatatlan; én pedig megyek, ah! az én utam keserves lesz!

Sámson. De hogy lesz, tekintetes úr; én mindenkor pontosan megküldöm az árendát évnegyedenként, akár hová méltóztatik parancsolni; ez ellen soha sem lesz panasza.

Szendei. Már az meg van, most másért hivatallak. Ül ide mellem édes barátom, jer ül ide, én szeretlek tégedet, ah! én minden embert szeretek.

Sámson. Oh tekintetes úr, nagyon nagy tisztelet, én csak szegény zsidó szolgája vagyok.

Szendei. Ah, tehát te is megveded kéresemet, tehát nem ülsz-le? Ül mellém, kérlek.

Sámson. Ha épen úgy méltóztatik parancsolni. (Széket vesz és Szendei mellé ül.) Roppant tisztelet. (Magában) Bizony isten, nem tudom, mi baja, hogy olly furcsán viseli magát.

Szendei. Most tehát légy igazán barátom, mint én a' tied és egész világé; légy őszinte irántam, 's ha megbízásomon megütközöl, gondold meg, hogy — az én keblem' fájdalmak rakhelye.

Sámson. (Magában) Milly levert és szomorú! Szinte azt kell hinnem, hogy itt van a' hiba. (Fejére mutat.)

Szendei. Mond meg nekem jó Sámson, hogy élsz te feleséggel?

Sámson. Feleséggel? Rebeka jó asszony, tekintetes úr, 's nem csak gazdálkodik azzal, a' mit én szerzek; hanem ő maga is szaporítja szorgalma által igen csekély jövedelmemet.

Szendei. Tehát szereted őt, úgy-e szereted?

Sámson. Oh hiszen nem vagyok én már ifju, tekintetes úr!

(8)

Szendei. Jól élsz vele, ugy-e, nem szeretnéd elveszteni?

Sámson. Isten mentsen-meg! jobb gazdasszony, mint a' rabbi felesége. Három gyermekkel ajándékozott meg engem, mindenik fiu valósággal. Az egyik már olyan nagy, mint azon almárjom, 's kereskedő legény, a' másik olyan, mint az asztal, 's az idén eresztettem szabad szárnyra, most pipákat és gyujtszereket árul Pesten, a' harmadik még kicsiny, de abból is lesz valami.

Szendei. Oh, te boldog ember! szerencsés Sámson! Te szeretted őt és birod őt! Es mikor még fiatal voltál, mikor először megláttad, és kék szemeibe pillantottál —

Sámson. Fekete szeme van — —

Szendei. 'S mondád neki: szeretlek! 's ő veled ugyan azt érzé — ah boldog te! Es mikor anyjától megkérted őt —

Sámson. Az atyám kérte meg —

Szendei. 'S ő neked minden akadály nélkül oda engedé. —

Sámson. De volt akadály, mert nem akart vele elég pénzt adni. —

Szendei. 'S te őt egészen, tökéletesen tiednek nevezhetted. Ah! képzelem mennyei boldogságot! Képzelem, milly édeni gyönyörök közt élted karjain fiatal éveidet.

Sámson. A' harmadik hétig össze sem vesztünk. —

Szendei. Te boldog ember! minden akadály nélkül megkaptad őt — vagy tán szolt valaki szerencséd ellen?

Sámson. Atyja, és az atyám a' menyasszonyi hozományon sokáig nem tudtak összeegyezni.

Szendei. Ah! Ott is a' pénz-a' kincs-lesés! Milly csüggedt és szomorú valál te akkor, édes Sámsonom! égnek meresztéd szemeidet, sétáltál homályos holdvilágon, me-rengve tépdelted a' mező szép virágait, ah! e' rövid idő számtalan sohajokat sajtoltki árva kebledből.

Sámson. De végre a' két öreg meg-egyezett, 's különös örömmre a' kívánt pénzt megkaptam vele.

Szendei. Ah, de tőlem meg tagadtatik, én őt nem birhatom.

Sámson. (Magában). A' feleségemről beszél?

Szendei. Más terjesztette ki feléje karjait, az én sopánkodásaim nem hallatnak, 's a' szülői pénz vágy örökre eltiltotta tőlem őt.

Sámson. (Magában). Bizony isten, Rebekámba szeretted.

Szendei. Elhervadnak a' vén férj' oldala mellett fiatal tagjai, le fognak a' virágzó rózsák arczairól hullani, 's az epedés csak hamar megfosztja őt teste' bajoló kecsseitől — ah 's még hamarabb el fogok hervadni én bús szerelmem' kínai miatt. — Te halgatsz? te nem is szólsz epedéseimre? Ah te is részvétlen vagy irántam?

Sámson. (Magában). Ugyan mit mondjak most neki? (Hangosan) Tekintetes uram, hiszen ő már nem fiatal, nem szép. —

Szendei. Ez a' te vigasztalásod? még rágalmazni mered őt? gyalázd azt inkább, ki őt tőlem elrabolta, az árulót, az ocsmány vén férjet. —

Sámson. (Magában) Most már magamat szidjam? (hangosan) Az igaz, tekintetes uram, férje már nem igen fiatal. —

Szendei. Vén, rút, elaggott. —

Sámson. Tán beteges is. —

Szendei. Testében, lelkében! áruló, alávaló. —

Sámson. Hm! hm! rosz ember is talán néha. —

Szendei. A' leggonoszabb, fukar, csaló, életem' gyilkosa —!

Sámson. Istenem, tekintetes uram, ez már még is sok, olly semmirekellő, bizony isten nem vagyok.

Szendei. Te, barátom? ki beszél rólad? hiszen te jó ember vagy, téged szeretlek, rád életem' szerencséjét bízom.

Sámson. (Magában) Aha! (Fejére mutat.)

Szendei. Hanem férje! De hagyjuk el őt. Más fogok én rád bizni. Én elbujdosom ugyan; de szerelmem' tárgyáról, a' kedves elfelejthetléről, a' távolban is akarnék híreket hallani, mert az én gondolatim a' nélkül is mindig ő nála lesznek. Fogsz e engem e' részben tudósítani?

Sámson. (Magában) A' feleségemről tudósítam őt? (Hangosan) Megteszem, ha épen kívánja tekintetes úr.

Szendei. Irdmeg, mint él az utált férfival; örömm volna rán nézve, bár más karjain is, boldognak tudni őt.

Sámson. Ha épen úgy parancsolja a' tekintetes úr. (Magában) Már látom, nincs helyén az esze.

Szendei. 'S ha talán a' vén férj meghalna — oh isten tudja lelkemet, felebarátomnak rosztat nem kívánok, de ezt úgyé te sem bánnád, mint jó barátom?

Sámson. (Magában) Most meg már halálomat kívántatja velem (Hangosan) hiszen — ha istennek úgy tetszenék. —

Szendei. Akkor ne késsél engem tudósítani, 's ebbéli tudósításid, biztosítják számadra az árendát további esztendőkre is, mert én tán életem folytaig oda leszek. Mért is engedtem oda hiú reménynek magamat, mért hittem a' haramia szavainak, ki őt nekem megszerzeni ígérte.

Sámson. (Magában) Uram istenem! még el akarja raboltatni szegény Rebekámat!

Szendei. Ha még tán eljönne, ha szavát tartaná! ha eddig csak azért maradt el, mivel ígéréte betöltésében fáradozott. — Oh én százszor boldog! hiszen hónapig még nem veszett el minden.

Sámson. 'S rá bizná magát a' tekintetes ur azon haramiára?

Szendei. Miért ne, ha őt nekem megszerzné.

Sámson. Micsoda? 's nem sajnálná más szegény ember házat zavarba hozni illy rossz ember által?

Szendei. Mit beszélsz, jó Sámson? ne juttass illyeket eszembe, — az ember sokra kész kétségbesésében; 's ő nem rossz ember, jó életre akar térni, megbánta eddigi életét.

Sámson. (Fel kel) Már tekintetes ur, akár bánta akár nem bánta, ha isten a' tekintetes urnak eszére sequestrumot tett, én arról nem tehetek; én tisztelem becsülöm a' tekintetes urat, hanem azt kikérem, hogy az én házamba haramiákat ne küldjön, én inkább elejét veszem a' dolognak, 's most megyek a' törvényszékre; maradjon el inkább árenda, és minden, de én magamat kiraboltatni nem engedem.

Szendei. Ki beszél rólad, jó teremtés?

Sámson. Hát nem most mondja a' tekintetes ur, hogy feleségemet el akarja raboltatni?

Szendei. Feleségedet? Az isten áldjon meg feleségeddel együtt.

Sámson. Kit hát? valjon, kiről beszélt épen most a' tekintetes ur?

Szendei. Oh te áldott lélek! hisz én róla szóltam, róla az egyptlenről. —

Sámson. Róla, róla, feleségemről.

Szendei. Róla Vilmárol. —

Sámson. Vilmárol?

Szendei. Kengyeli Vilmárol, az angyali lánykáról.

Sámson. Oh jaj! azért volt hát neki kek szeme! Tekintetes ur! ezerszer bocsánatot kérek; bizony isten, egészen félre értettem, sőt még azt is gondoltam —

Szendei. De ugyan kiről is szólhattam volna, ha róla nem?

Sámson. Azon szép kisasszony felül aláztos készséggel fogom nyujtani mindenkor tudósításaimat. Ejnyeh! ejnyeh! ez már egészen más.

(Folytatása Következik.)

ABLAKISMERETSÉG.

Garay-tul.

Lánya mint a' rózsabimbó,
Ifju, kellemes,
Lett velem boldog fiúval
Ablakellenes. —

Más, ha ébred, azt tekintí
Kél e már a' nap;
Én, a' lányka' keltét várom,
Én a' boldogabb.

'S látom a' hajnalhasadtát
Kisded ajakán,
A' vidám reggel' derűjét
Hói homlokán,

'S napvilágot e' derűben
Kettőt egy helyett,
Egy pár ellenállhatatlan
Hódító szemet.

Ah e' szemnek ellenében
Oly sovár vagyok, —
Szűn alatt kimondhatatlan
Érzelem lobog.

Mintha e' lány-napkelésért,
Isten tudja mért,
Sokkal, sokkal többet adnék
Mint az égiért!

HIR - KALÁSZOK

az élet földéről.

Kunoss-tul.

Pest, tavasz hó 23-án 1838. Ki Budapestnek a' közelébb mult vizár okozta pusztulásáról, hirlapjainkban mind azon közleményeket olvasá, melyeknek terjedelmessége dagályosságával bizton mérközheték: azt fogja gondolni, hogy a' két város, de különösen Pest, jelenleg az ő gödrösült utczáival 's szinte végtelenné látszó omladványival, egy olly halottas házhoz hasonlít, melyben reményteljes jövendőü magzat fekszik kinyújtóztatva, kit önnön szülői 's rokoni záporos könyűkkel siratnak, vidékiek pedig amazok bánatához illő komoly arczczal jelennek meg az időelőtt elhunytak szemlélésire, 's meghatott szívvel hagyják el az enyészet és siralom tanyáját. Koránsem; játéksztalhoz hasonlít, melyen a' gyermekek kártyavárakat építének, 's a' vén korában is csintalan dajka oda sompolyog 's egy fújással összedönti azokat. A' játszó gyermekek némellyike sirva fakad, másikká haragos szemeket vet a' Manczi néni-re, harmadika pedig sem egyikkel sem másikkal nem törődik hanem vizont észíteshez fog. Illyen az emberiség. Bizonyos tekintetben holfiglan gyermek; most nevet, majd ismét sir, 's vizont, mint a' pillanat eseményei készfetik. Ha meglekinti az ember a' sárhalom-má lett vályogfalakat, a' fölükbe roskadt háztetőt, a' darabokra zuzott gerendákat, magánosan álló ajtószárfákat, elrombolt butorokat 's házi eszközöket; és látja e' borzadalmas pusztulás között azoknak tulajdonosát: önkénytelen fel kell sohajnia, — milly boldog, kiket a' természet akár kevésbé mélyen érző, akár tűnékenyebb sajtásu kebelrel áldott meg.

A' könnyelműségnek igen sok oldalai között az egy jó van, hogy az illy ember, a' mégolly nagy csapást is könnyedén fogadja 's túri. Bizonyos tekintetben pedig minden nagyobb város lakosi könnyelműek. Meg van e' sajátása a' pesti népnek is. Innen ama' virgonczság 's életzajos mozgalom, melly ismét othonossá lön. Néhány nap a' vérszidő után alig leheté kocsirobogatást hallani, mert a' sebes nyargalás városzerte mindenütt tilalmas volt, de különben is kevés utczában leheté kocsizni a' faltámasztó gerendák zárvonala miatt; most azonban már sok helyütt elszedetvék. Akkor ha beakonyult, csak a' Dunaparton volt élénkség, hol a' Budára menekedett számos hajléktalan, oldalesont-zuzó szorongás közt vergődék az átszállítást alig győzött ladikok valamellyikére; az utczákon alig kullogott egy két tüpenkedő alak, 's már tíz óra tájon csak a' rendőrségi csapat lovainak patkózája szakasztá felben a' némaságot; most már nyitvák színházaink, melyeknek egyike vagy másika 7-től 10 1/2-ig tartó darabokat is ad (mint legközelebb a' német) 's így az estelizést huzamosabban végzőket csaknem éjféli veti haza. Meg kell azonban jegyezni, hogy az illyenek száma nem nagy, mert általában a' néző közönség is igen megcsökent, mit — noha ez résznyire minden tavasszal szokott történni — a' csapás által föléleszett gazdálkodó szellemnek is tulajdoníthatni. Nem tagadható egyébiránt, hogy az első benyomás következtében számos ollyanok is elhagyák Pestet, kik egyébkint a' tavaszt sőt nyárt is itt szokták tölteni, egyszerűmind pedig szorgalmas színházlátogatók valának. Bizton remélhetni azonban, hogy miután magokat vidéken kipihenendik 's a' megrongált Pestet vizellenesen, 's alig sejtető kellemben látandják kiszeleni: kibékülve simulandnak ismét élelet-dús ölébe.

A' fecskékkel együtt megjöttek, vagy inkább vízszatértek, a' hangolyás (werkli) gyermekek is, de nem olly számban mint előbb valának, lehet, hogy mint amazok közül mig tengeren át hozzánk érkeznek, — úgy ezekből is hullott el néhány a' vízözönbén, vagy megrongálta hangolyáikat a' nedvesség. —

Az utcák telvék kéregetőkkel; mi az előbbi háborgatatlant pestieknek visszatérző ugyan, de — egy ideig legalább — nem mellőzhető. A' nyomoruság napjaiban lehetlen megiltani a' segélyért folyamodást; különben is mindenkinek szabad-tetszéstül függ adni, vagy nem adni.

Tarlózat: 1) A' Figyelmező 14ik számának Bugát Pál által Tscharrer Boldogbul (?) fordított „Tápaszlati Természettudomány (Physica) bírálatában így szól a' 60 névjegyű bíraló: A' munkának, ha publicumát tekintjük, célirányosságáról köztünk szó sem lehet. De más fontos kérdések támadnak. Először volt e nekünk szükségünk illy könyvre, 's azután melly sikerrel járt el a' fordító e' könyv magyarra fételében. A' recensens, erre megfelelőleg szivesen kezét fog a' fordítóval, ki munkája második kötetének előszavában azt mondja, hogy a' szóban levő tudománynál nem zétünk nek s z ü k s é g e s e b b e t (!) nem ismer; 's a' rec. bátran (?) mondhatja, hogy illy könyvre igen nagy szükségünk volt. — A' második kérdésre, ugymond, melly a' fordító nyelvével illeti, bajosabb a' felelet, — Igen, mert az igazság kimondása veszedelmes dolog. Azért mondja utoljára a' recensens, hogy a' munkában előforduló „neh merészebb kitételek kivéve, a' műnyelv általában világos, szabatos, összefüggő; az előadás legnagyobb részint tiszta, és ollyó. De a' legmerészebbhez is könnyen (?) hozzá szokik az olvasó, ha kedve van a' dologgal megbarátkozni, mi hogy minél többekkel történjék, recensens egyik leghőbb ohajtása.“ — Hogy azonban a' kitételek nem csupán merészek, hanem nagyrészt rosszak is; előbb már a' recensens is elismeré az általa fölfordított műszavak bonczolgatása közben.

2) Ugyan a' Figyelmező 15 és 16ik számának 254 's köv. lapjain S. F. így szól: „Időszaki sajtónk szemléjét megindítván taval, szándékunk volt minél teljeseb repertoriumát adni a' folyóiratokban megjelenő külön dolgozatoknak, tudományrendben. Az öt hónapon végig folytatott cikkely nem talált kezevelőket, 's elhagytuk. — De némelly kitérés után oda megy ki okoskodása, hogy mostantul fogva ismét követendő azon irányt, 's rá fogja olvasóira, hogy meg lesznek elégedve, ha csak terjedelmeseb és szorosan tudományos folyóiratunkat fogja velök megismertetni. Említést tesz ezek folytában e' lapokrul is, de kiűzött irányny rendszeres előadásának elferdítésével, megzavarásával. Különösen bélyegző im ez előadása: „Munkatársai hazaszerte ismert neveinek fölholdása által az olvasó közönséget tulfeszített reményekkel csábítani — ellenkezett a' szerkesztő tiszta ságával. Kérdem Schedelt: készakarva hagyta e ki a' „szerkesztő“ után e' szót „szándékának“? — Válaszátul függ e' tárgy kimerítőbb fölvilágosítása.

Figyelmeztetés. Kik folyóiratunkat, a' vele járó hangművekkel 's rajzokkal együtt, az első számtul fogva hiány nélkül ohajtják megkapni: mellőztassanak ez iránt előfizetési rendelésüket, postán, vagy biztos alkalom által, legfőlebb folyó hónap 30áig megtenni.

A' szerkesztőség.